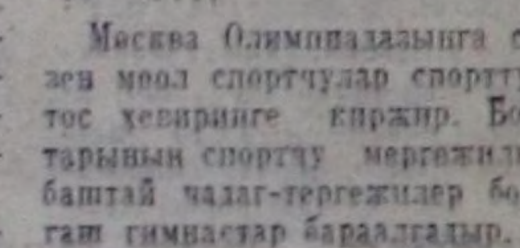

ЧОРУУНАР ЧОГУЗУН!

ОЛИМПИАДА-80-ГЕ ТУРАСКААДЫП

А Ц А А Ч О Р Д У М, М А Г А Д А Д Ы М

Акы-лунма Моол Арат Республикага тураистеп чоралыка хей солун, ажыктчуүлдерни көрүп, бианин, махандыр дыптанган бис.

БЫЖЫГЛАВЫШААН

Т Е Р

ШЫНАР, ЧЕДИИШКИННЕР
БОЛГАШ ЧЕТПЕСТЕР

бузуртчулар методикни дотехнологиялар комплексиин тияр айдан орай эсте уе тияр ачылдан кылтыр, агай багытларын чезип болат тулар. Ук документиния уезининге чылдан т чузатне чезип артык уе тинде министерстволар атлар бузуртуленин оязлар чүүлери баымдалаан багыйын метолукаларын ачылган кыллар. Шынар атте чылтынга кирер чаа негелер техниктег денинде агаш камгаларын шыдаа беридерге, бузуртултехнологизаг болтап огаизацияга сайырбатгайзырмыга изгелдиг ченес бол.

В. БЕЛЯЕВ
СЭТА-ны хайгаратчы

АПН-ның корреспондентилери А. Добровольский болгаш В. Поляков-биле беседагына «Эфиопия геральди» солунуң мол редактору Инфла Аагы мынча дээн:

— Мекээ делегей пролетариатының болгаш бүгү ажалчы чоннарын херэнин камгалаачыны Владимир Ленин шыкаш улут кижини дугайын чуулаары онзагай алдардыр. Бистери оон идеялары кончуг хандыкшылып турар, оон үндөдөп тургусканы социалдык чуртун бистер улуг хундуккел-биле көрүп турар бис.

В. И. Ленин Африканы, Азияны болгаш Латин Американы колониалдык болгаш дараткан улустары бир-де кайтамчы хүнө боттарының эрге-шөлөңү дааш демисеке кедүрүп үнөр деп баш бурунгар чуулаан, оон ол сестерини шыныны амыдырал бадытаан. Ам ол үш дини хай-хэй чурттары империалисттер тергилден хосталган. Мында хамыктың чуулааны чүве чүл дээрге национал хосталга даш демиселдер оок өөрөдиг болгаш чагыларын баулар хаалып турарында. Олар Ленинни идеялары-биле чөрсөткөнгө, а ол чөрсөткөн күжү тер-боодаш артыт. Ленинни идеялары чөрсөткөнүң бүгү булуңунада баулу революшчулар-биле кады демисекип турар.

Революшчулар бүдүзүлдө биске империалисттер эрге-чагыраа бүтүл-де депшалаган номнары, хамыктың мурунда Маркстың болгаш Ленинни ажалдарын хуртудуу. Марксийчи литераторларын ап чоран кижилерин бажынар турган. Мындажок ол репрессия демиселди кошкан шылаан. Революшчулар белектериниң болгаш чорударының үзүндө Ленинни идеялары биске бузулдуң компас апарган турган. Бистин чуртунус хажуудениң капиталисттер эрес орун шил-дип алган болгаш бузуңуң ачус соругааң социализм кылдыр чарлаан. Бистер кижини дарлаар чорук чок системаны тургузар даш демисекип турар бис.

Амгы үеде бистер булуңуң чуртунус марксийчи кижилерни партиязын тургузуң турар бис. Ону кылдыр Ленинни өөрөдиге дүңдүрү кылдып турар бис, чүте дээр-ге, чүте ол өөрөдиг хостуг инитиледи тургузарыңа чон-у адептип шылаан, күштү болгаш чангыс аай партияны организастап шылаан. Социализм тургузарының орутарың дугайында Ленинни идеялары бистини чуртунуска, чогун-на мыда тургустунган байдалга кандыт-даа өске кожула-немелде чокка тааржып турар.

Африкада Ленинни өөрөдиге баулар чоруп арар чурт чангыс Эфиопия эвес дээр-ге билдирер болгаш. Бистин диге хай-хэй күрүңдер социализм тургузарының дө-нинчи орунда кирген. Ол дээр-ге, 25 чылдар мурунда чүте каш борбак тускай хамаарышпас күрүңдер турган диге мынд белед турар ол-дур.

(АПН).

Алид-Абеба.

БӨМБҮРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ

СЭТА болгаш ПМА: КЫСКА ДЫҢНАДЫЛАР, ТАЙЫБЫЛАР

Франциянын президенти ГФР-де

БОНН. (СЭТА). Франциянын президенти В. Жиска д'Эстэни Франциянын катеп-чоруун кылды айна келди, ГФР-ның улурун-чоруун-биле учурашкан.

Чөөн болгаш Барын чуктер аразында чуулаажымынның катеп-чоруун кылды айна келди, ГФР-ның улурун-чоруун-биле учурашкан. Америк талаага изагасе чоруп совет улутурун-чоруун-биле учурашкан. Америк талаага изагасе чоруп совет улутурун-чоруун-биле учурашкан.

Жиска д'Эстэниң интервю-ау парлан. Бизе ол Франциянын дашык-политика национал хамаарышпас чоруктуң принциплерин үндөдөткөнгө болгаш катеп-чоруун кылды айна келди, ГФР-ның улурун-чоруун-биле учурашкан.

БОНН. (СЭТА). Июль 8-те В. Жиска д'Эстэниң федералдыг катеп-чоруун кылды айна келди, ГФР-ның улурун-чоруун-биле учурашкан. Оон соонда Франциянын президенти болгаш ону үдөн кижилер чуртка аян-чорунуң үлүңкү. Олар Базель-Бюренберг болгаш Гессен деп чер-лерге барган.

Г.ХОЛЛУН, А.ДЕВИСТИҢ МЕДЕГЛЕЛИ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Шериге албанын келдирип соруга-биле аныктарын алба-дашкын-биле буртукт дашыктарын программаны президент Картерин чөшөр-чөшөр Американы, Каттис-кан Штаттарының коммунист-тиг партияны шийткелер бу-руу шапкан.

ИРАН ЭРГЕЧАГЫРГАНЫҢ ХЕМЧЕГЛЕРИ

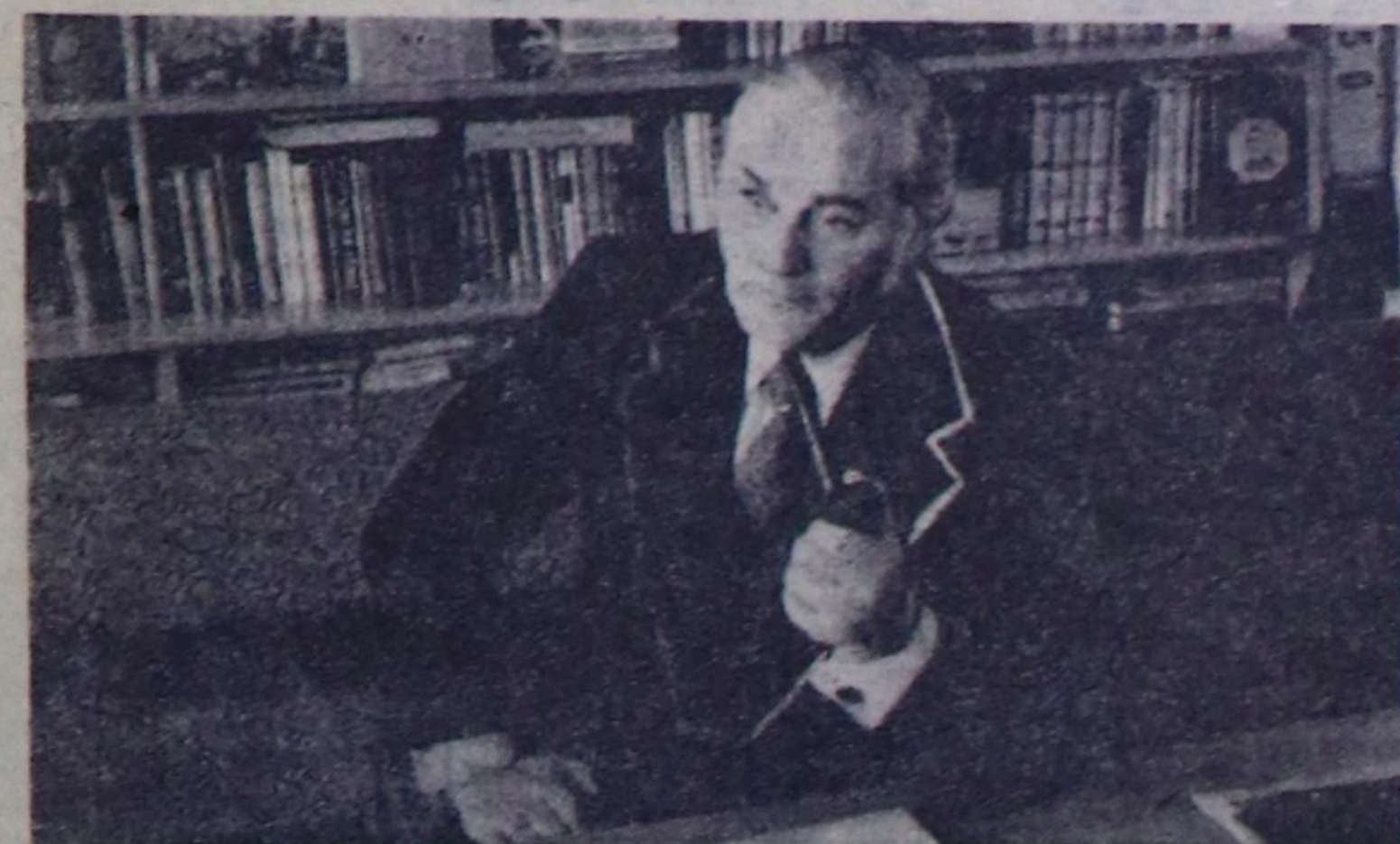
ТЕГЕРАН. (СЭТА). Шай гвардиянын разведкачын болгаш контрразведкачын 2-ги катеп-чоруун кылды айна келди, ГФР-ның улурун-чоруун-биле учурашкан.

Чөөн болгаш Барын чуктер аразында чуулаажымынның катеп-чоруун кылды айна келди, ГФР-ның улурун-чоруун-биле учурашкан. Америк талаага изагасе чоруп совет улутурун-чоруун-биле учурашкан.

Жиска д'Эстэниң интервю-ау парлан. Бизе ол Франциянын дашык-политика национал хамаарышпас чоруктуң принциплерин үндөдөткөнгө болгаш катеп-чоруун кылды айна келди, ГФР-ның улурун-чоруун-биле учурашкан.

БОНН. (СЭТА). Июль 8-те В. Жиска д'Эстэниң федералдыг катеп-чоруун кылды айна келди, ГФР-ның улурун-чоруун-биле учурашкан. Оон соонда Франциянын президенти болгаш ону үдөн кижилер чуртка аян-чорунуң үлүңкү. Олар Базель-Бюренберг болгаш Гессен деп чер-лерге барган.

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Шериге албанын келдирип соруга-биле аныктарын алба-дашкын-биле буртукт дашыктарын программаны президент Картерин чөшөр-чөшөр Американы, Каттис-кан Штаттарының коммунист-тиг партияны шийткелер бу-руу шапкан.

ЧУРУНТАРДА: Ленинни шаңналдык лауреады, шүлүнчү Э. Мемелайтис. Инфла-ниниң атомнуң электростанциянын ба-луу туудужулары. Вильнюс хоорайда чаа туттунган чуртталга бажыңнары. СЭТА-ның фотохроникасы.

Хандырылган кандыгыл? МАЛЧЫННАРГА, СИГЕНЧИЛЕРГЕ

Эрчи районуң херекселчилер нителелиниң коллектив СЭКП ТК-ның июль (1980 ч.) пленумуң шийткелерин амыдыралга ботандырып, партияны XXVI съездинин төлөткүч соругааң салган кызык ажалдан турар.

Кооператорларын ону беш чылдан доозукчу чымда социализмг хүдөдөткөндө мрак-улак черлерде малчы-нарын, саапчыларны болгаш көдө ажал-агымын соонуг ажалдарында хаара туттунган шийткелерин салды-биле хандырылган кандыгыл туралы беледир күтүл-чөтүл чыдап турар. Коллектив-териниң ол хандырылган ажал-агымын ботандырып соруга-биле бар арга-кур-ларын ажалдан ажалдан келтирер.

Районуң малчыларын, саапчыларын, мал чөмчүн кы-жылында ажалдан турар кижилерини салды-биле беш авто-матаны хандырып турар. Олар район баштаар чер-биле соа-хондор дирекцияларын дугу-ружун тургусканы графий-еулар бажылапкан соахон-дорын, ажал-агымын хун бүрүн эрежож чутула барааннарын чедирин, салды-лап турарлар. Автоагым-керини салды-биле бажылапкан районун ажал-агымын хун бүрүн эрежож чутула барааннарын чедирин, салды-лап турарлар.

ИДЕПКЕЙЛИГ. КИРИШКЕН

Тамы районуң ажал-агымын, бүдүрүлгелеринде, күш-ажыкты коллек-тивтеринде саптар дружина-ларын конкур-мартылаады чокта чаа болуп өрткен.

Сандружиналарын коман-дирлер районун мелдешин албанын чалдыгың Г. Г. Пермитиниң командаларын мартылаага киржирине беле-кин айтканнар.

Мартылаа алды чадалыг өрткен. Оон киржикчилер ба-лылдангач кижилерге баштай-гы ажи дүзүн көргүдөр, ав-торитеттерге күштү чүдөр, оон дүзүр, адролуң, ажи-кыт болгаш бастырап тур-гуулар.

АНГОЛА ДЕВИСКЭРДЕН ҮНДҮР СЫВЫРГАН

ЛУАНДА. (СЭТА). Хама-арышпас Анголаның девискер-чине июль 7-де оон өзү-биле үрүрүп кирген расис Мур-ну-Африка. Республиканын сенсестер куштерин чылча шапкан болгаш республиканың девискеринде үнүр сывыр-ган деп, Ангола Улус Респу-бликаның Кабинет министер-лери парлан үндүргөн.

Анголаның сенсестер куш-териниң (ФАПЛА) Муамба, Монга, Заале, Кумбо болгаш Ку-немо монуң муон мурун-ла ажал-агымын өскө-дө чур-тукчулукту суурларын мурун-ла Африка ажал-агымын бу-рун хостан дугайын минис-терствонун меделелде чу-гулаан болгаш ол меделелди АНГОП информатия агент-ли парлан үндүргөн.

Бичала-даа чаа өмүлүг аштырышканы таарышкан расисттер оожурганнар турар дээрди документте айткан. Олар Куанго, Кубанго болгаш Кунемо монуларын агары-ла разедака ужудушкунар-ны кылды, республиканың агар-дегисин доктамаал үрүрүп үргүлүп, агарды-ла чордо транспорт болгаш турар. Чижээ, июль 3-те олар Анголаның девискеринде ки-зоме дүргөн дүзүлүшүн ав-томатизациялаан. Боола-ашканын түнелде ий-киж өлүргөн болгаш үш ки-жи балгылаттырган.

Анголаның массалыг инфор-мациянын сенсестер Пре-ториянын расисин дугу-ру-мунуң агарышканын өйтүр-варыга ангола улуска көрү-дүп турар дегенде биске ба-дыс дегелер айткан. Кай-тыкчыларга расисин ро-мани овалдан демелген.

САЛЬВАДОРДА БАЙДАЛ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Бизе кээп турар меделелер баулар алдыга. Сальвадорда байдал дашыкчулук болуп турар. Июль сесе дүңдөдөткөн шы-сылда, Сан-Маркоска бол-гаш өскө-дө коораларга бо-мол аштырышканы, авто-маттар-биле уду-дур ажи-лаажышканын дашылап тур-ган.

Бичан барын үдөдүг террорун болгаш дээрбөдөр-лөң колундан 18 патриоттар өлгөн.

Шеригер болгаш позиция ажал-агымын үндөдөткөн ажи-кыт ажал турар. Ол өөрөдиге черинче хандыктын үндөдөткөн тууду алган 300 ажи-кыт ажал турар.

Нью-Йорк дейи ажи-кыт со-дугуна бижип турары-биле ажалга, Сальвадорда хүнүн-де 15-20 киж ажи-кыт ажи-кыт ажал турар. «Бизе, кижилер-ин өлтөп, имкелди болгаш ажи-кыт өлүгү турар».

УШТУҢ ЭВИЛЕЛИН ТУРГУЗАР ДЭЭШ

ВАШИНГТОН. (СЭТА-ның көрр). АКШ-тын президентик Дж. Картер Япониянын пре-мьер-министри Охирани өлгөн-дө холбаштыр кайжылаан дугайында кайжылаан. Бичала-даа кайжылаан дугайында кайжылаан. Бичала-даа кайжылаан дугайында кайжылаан.

Вашингтонун дипломаттыг бөдүлгөсү саван турар. Ол соруга-биле Картерин Токиога баарыңа программа-зынга КЭР-нуң Күрүс чөвүл-дөткөн премьер Хуа Гофон-биле оон учуражырын айткан. А Хуа Гофон ол үеде Япо-ния баала-ла чөтөн турар. Дж. Картер биле Хуа Гофон ий-галаның харылажылаан дугайында кайжылаан дугайында кайжылаан.

Шеригер болгаш позиция ажал-агымын үндөдөткөн ажи-кыт ажал турар. Ол өөрөдиге черинче хандыктын үндөдөткөн тууду алган 300 ажи-кыт ажал турар.

Нью-Йорк дейи ажи-кыт со-дугуна бижип турары-биле ажалга, Сальвадорда хүнүн-де 15-20 киж ажи-кыт ажи-кыт ажал турар. «Бизе, кижилер-ин өлтөп, имкелди болгаш ажи-кыт өлүгү турар».

А. ПАХМУТОВАНЫҢ ЫРЛАРЫ

Дертен чыдарың кинохроникадан мындыг кадрларын көрүп болур: арын-шырап алаң шынды, шийтирленип ак-сарыгамаар чыгыштыгы бичи уруг роаль артында олурар. Ол дээрже Москва консерваториянын чынында Төл музыка школынын өөреникчиси Аля Пахмутова-дыр. А ол кинохроника — Ленинград комсомол шапталынын лауреады болган, амгы үдө а-сурагы апарган Александра Пахмутова дугайында кадрлар-дыр.

Пахмутованын ырлары бистин калбак-делем Төрөн чуртувустун ырак-чоок булуңуна-рында чагыланып турар, оон ырларын дагыткы-даа чурттарга ыраажып турар. Ол симфониялык — алаң каш чогааларын автору.

Александра Пахмутова-биле ужурашкы меңээ дыка берге болган. «Ой шаа хонуктан Москвага кээр» — деп телефон биле харыяладым. «Соп-фон чүккө чоруй барган...». Адак сөөлүндө: «Даарта Композиторлар эвилелинге

Венгриянын музыканттары-биле оон ужурашкы бодур оон тып ап болур силер...» Ол ак-сарыг бажынын дугун чолдайты таартып алган, бичижик мага-бөттүг. Ол шим-ченгир, аажок аныаксыг, кон-чуг эвилел-ээлдек, үргүчү боданган чоруту.

Ол Композиторлар эвилели-нин баштаар черинин секретары, яны-бүрү ырлар конкурстарынын жюри даргазы. Ону каа-даа — Сибиринин хоорайлары Братскиге болган Ангарага-даа, Сонгу чус флотунун далайжыларында-даа көрүп болур. Оон-биле аксанаторжулар, геологтар, бетонщиктер, ужулукчулар, студенттер-даа күзөлдү-биле ужурашкысаар-лар. А. Пахмутова мындыг ужурашкышкынара өөрүт.

— Кижилер-биле ужурашкы болум-на күзөп чоруту кижилер мен. Бир-ле чайын хос-

тут үмдө Братск ГЭС-че чорупкан мен. Анаа баргаш, кайгамчык кижилер-биле ужурашкан мен. А бойдустан таалаан-чыг кайгамчыктын канчаар оңу! Тулугдан дүңө аап чанып ора, доктаай дүңөш, тайганы топтап дыңнай бээр мен...

— Канчап ыры чогаалып бижий бээр силер?

— Яны-бүрү таварылгадыг боор, ыңгалда-даа амдырал-чуртталганын сагышка артып калган чүтүлдүр мээ музыка бижиримге салдар чедирердин. Баштай аалганы тургузуп алыр, а оон соонда шүлүктү шилип тып алып кижилер мен. Ыр дээрже кезеде ынакшыл-дын сеткишкени болур, бир эвес кандай-бир чүтө хөлзөйл кайгалып, азы анаа аажок таарына бериле, ыңгал ам ыры тургузарын чайгар-ла орадажыр сен. Ынчан ыры

төрүттүр.

Пахмутованын ырлары боттары-ла ырлатканын турар, оларын улус боттарынын ыры-зы ышкаш аажок хандыкшып ырлаар. Мындыг таварылга болган. Хоорай кыдымында ажылыңнар клурунга литератүра-музыкалыг кезеэ бооп турган. Ыраажы хенертен аар-лыг бээрже, Пахмутова сцена-же үнүп келеш, залда улусче «кым бир кижилер ырылаан бе, а мен хөгүм херекселенге үлөй берейн» дэп. Ынчан бот-боттары билешпес үш кыс ше-наже үнүп келген. Пахмутова роаль артында олурупкан, оон ырлары улай-улай чагыла-нып-ла турган. Хенертен тур-густунган концерт кайгамчык эки эрткен.

Композитор оон-моон хой-хей чагааларын ап турар. «Силерин ырларынар үнүп чыдар сут бажы-ла-дыр, он-

вүктүн үнү-ле-дир» — деп ажылың-геолог бижиле турар. Биске бир чагаада мында дэп-даа боор: «Силерин ырына-ры дыңнааш, баулуг-ла менээ чогаалың берген-дир деп бодай бээр мен». Братск ГЭС-тен белекке берген чурттарда мын-ча деп бижээн: «Силерин ыр-ларынара бистин тудувус үр-ле чурттаар боор, а Силерин ырларынар чинге сымырылактарын кытыраажыгаш. ГЭС суунун шилзөөн-шылзаян чалгыттарыгаш чурттаар».

А. Пахмутованын музыка-зынын үнүп турар дэп Сталин роаль азында Бекетовка суурда, анаа оон ачазы ла-йыл болуге чедир электро-станцияга ажыдап турган. Ачазы улустун оркестрин удуруп турган, титарага, ак-кордеонга ойнагылаар кижиле чораш.

— Мен аске улус-биле ле-

мей өзүп келдим. Кинига-даа ырларын, мени долгандыр-даа чагыланган ырларын дыңна-рынга ынак мен. Роальга ой-нап өөренип алыксааш. Ста-линградче дүңүн чыгымы ба-рып турдум. Могап-шылзаям-а-даа уларалаан мен. Оон хенертен дайын. Ылай-бээр келжип чоруп турган аккор-деонга ойнап өөренип алган мен, госпитальга чыккан ба-лыглатканга ойнап берип турдум. Харын кижилерге ыры херек чүтө-дир деп ыңгал билген мен — деп, ол сактып чуталаар.

1943 чылда уругу азы-неп өөренип-биле Москва-же чоруткан. Анаа баргаш, ол Төл музыка школынга кирип алган.

— Бичимде улуг музыка-нын мен чүгөс радиола, азы атамнын күссөлдөнгөн дыңнаар чорудум. Баулуг сим-

фония оркестрин аң-не баштай Москвага дыңнаан мен. Москва консерватория-нын сонугураар, анаа соонда өөренип аас-кежиктиг болган мен.

Консерваторияга, аспиран-турага өөренип турган. Адак соонда «Дугураэвингит чалын назын дугайында ырыны» оон ат-сураан көдүргөн. Ол дээр-ге 1958 чыл-дыр. Оон аге-лээш-ле оон ыраары доктаа-мал, чагыланып келген. Ол шүлүктүлөр С. Гребенников, Н. Добронравов олар-биле сырый харылаалыг ажыдап турар. Оон ырларынын те-мазы яны-бүрү. Оон бир ыры-зында мындыг сөстөр бар: «Чүгөс, чүгөс, оол-дар, чүрөкпей-ле кы-рывазы!» Шак бо сөстөргө композитор Александра Пах-мутованын чогадыкты ажыл-херезин болгаш амы-дырал-чуртталганын ужу-руктазы сиңиккен.

Е. БАРКОВА, ПМА.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ИЮЛЬ 11-ДЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

10.00 — «Уе». Информастыг программа. 10.40 — «Зрелги гимнастика. 11.05 — «Жак Оф-фенбах». Хей сериалыг уран-чечен телефильм. 3-ку сериал — «Дэди герцогиня». 11.55 — Мультифильм программа: «Могадычал принцесса», «Эри-риникт ужураалары». 12.15 — «20-30 чылдарда совет пейзаж уран-чуралга». 12.55 — Си-биринин Күрүмнин Красно-ярск таным ансамблинин кон-церти. 13.40 — В. Маяковский-нин шүлүктөрү. 14.15 — Мелэ-лер. 14.20 — 16.00 — Часлар. 16.00 — Мелэлер. 16.20 — Моола уу-усту революциянын тилээни хүнүгө таварыштыр. «Моола бөгүн». Кинопрограмма. 17.05 — Уругларга фильм. «Жай-Далайжы» (Болгария). Хей се-риалыг уран-чечен фильмин баштайгы көргүзү 3-ку, 4-ку сериалары.

КЫЗЫЛДАН

17.50 — Телемелээр. 18.00 — «Спорт». Дамчылаа. 18.30 — «Тыва неделя». Информа-стыг программа.

МОСКВАДАН

18.45 — Литвага Совет эр-ге-чатырганы турсукамына 40 чылдыг. Документалдыг фильминер программа: «Виль-но-Сити-Литва ССР-нин най-мысыла». «400 харымда аны-ак». «Орус дым кыңнаа». 1945 — Вильноста кыздарга ой-наар. 20.15 — Бөгүн делегейде. 20.30 — «Олимпиада суурда». Кудурта төвүндөн репортаж. 21.15 — «Ханнараак». Уран-чечен телефильмин баштайгы көргүзү. 22.30 — «Уе». Информастыг программа. 23.05 — «Эригтаж. Испаниянын уран-чуралгазы». 23.35 — Бөгүн делегейде. 23.50 — 00.50 — «Музы-калыг марафон». Телефильм-ник баштайгы көргүзү.

ИЙГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

17.50 — «Улустун аалгала-ры». 18.00 — «Бургуттар, оол-дар»

КЫЗЫЛДАН

18.45 — Чарлалар. 18.50 — 20.20 — Документалдыг фильминер программа: «Даарта хунуң кыңнаалары», «Мухтар Ауэзов дугайында сөс», «Ала-чуртка турскаа-дым».

«АГААР»

Кызылдың агаар станция-зынын медээни баулуг алыр-га бөгүн республикага шокор булуттаар, чабас. Барын чүк улаанышкынын хаттын дүргени секундда 5-14 метр чедер. Агаарын температура-ны барын таламы районна-га 28-33, аске арканырынга 20-25 градус чылг болур. Кызылга шокор булуттаар, чабас. Барын чүк ула-нышкынын хаттын дүргени секундда 9-14 метр чедер. Агаарын температура-ны 31-33 градус чылгы.

Редакторун ораакчызы
К. К. САТ.

КИНО

ИЮЛЬ 11-ДЕ
«НАПЫРАЛ»: «Адела ке-жээки чечин. Чивен» 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40 (узаткан), 21.10 шактарда.
«ПИОНЕР»: Киночымыды 9.30. «Алаан-куш» 11.00, 13.00, 15.00. «Гарри биле Уолтер Нью-Йоркче чорупканнара» 17.00, 19.00, 21.00 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Бургуна өг-бүдэяниң чажымы. (2 сериа-лыг) 15.00, 17.30, 20.00 шак-тарда.

Республикага Калык камгалаз министрстводо, адалык камгалаз ажалдак-чыларын профсоюз об-юмун, республиканын сан-экологиялыз Тыва АССР-ин адалыг эңгезе, кал-дык камгалаалыг тергел-ин, СЭКП кескигү

Лариса Владимировна

СИЗЫХТЫН

хенертен мезгилди даяжыт-кылаан, оон өг-бүдэяни, чоок кижилерине ханы ма-жыдаалыг керелтир тур.

СПОРТТУҢ СОРУЛGAZY — НАЙЫРАЛ

XXII ЧАЙGY ОЛИМПИИ ОЮН-НАРЫНЫҢ АЖЫТТЫНАРЫҢА ЧЕ-ДИР 8 ХОНУК АРТКАН

ШУУЛГАНГА
ТУРАСКААДЫП

Совет Эвилелинин найы-сылдыга болуп эртер XXII чайгы Олимпий оюн-нарыга турскааткан аны-бүрү спортчу маргал-дааларын, кезээлерин, хоо-чун, шыырак спортчулар-биле ужуражыкталарын республиканын хоорай, суурларында организастан эрттирип турар. Оон бир хе-решин республика найы-сылдыгдан көрүп болур.

Республиканын күш-кудурта болгаш спорт ко-митеди-биле кинофикация эргелелинин ажыдакчыла-ры XXII чайгы Олимпий оюннарыга турскааткан спортчу болгаш культу-ра-массалыг ажыдакчы пая-нын турускаш, ону херек кырынга боттандырып эге-лээ.

Июнь-айнын 27-де эге-лээш кинотеатрларда, Куш-тура бажынарында, кезде черлерде «Чалын на-зын, эрес-кашпагай чорук болгаш дадынышкын» деп девизтиг документалдык болгаш уран-чечен кино-фильминерин көрүдөзи республикага эгелээ. Ол киноларын спортка болгаш адалыг-совет спортчулар-га турскааткан. Тыванын

аны-бүрү булуңнарынын чурттакчылары «Спорт ду-гайында баллада», «Дүр-ген секундаларың үнөш», «Ирина Родинаның онгу бедни», «Олимпийж шой-нун дензин» дэп оон-даа аске киноларын көрүп ту-рарлар.

Олимпий оюннарынын байыргы ажыдышкыны-нын бүдүүзүндө июльдун 18-те «Найырал» кино-театрынга байыргы кезде болур. Анаа хоочун спорт-чулар, күш-кудуртанын болгаш спорттун идеякел-лиг активчилери, хой-ни-тичи тренелер, ССРЗ-нин спорт мастерлер боттары-нын болгаш эш-өрүнуң дугайында чыгыланнара чутаалап бээр. Оон соонда «Узбекфильм» киностудия-зынын тургусказы «Рин-гиче чалап тур» деп уран-чечен кино болур. Ында кол рольду профессионал артист эвес, а бокска деле-гей чемпиону. Монреаль Олимпиадазынын мөңгүн медалынын эдилекчин, ал-дарыг совет боксер Руфат Рискиев ойнап турар.

Л. НАСАТНИНА,
кинофикация эргеле-линиң улуг методизи.

ЭСТАФЕТА
УКРАИНАДА

Черновцынын чаарткан «Бу-ковина» стадионунга олим-пий эстафета июль 7-нин орай кезээнде келген. Июль 8-те хунуң баштайгы херелдерин-биле эргелештир Эстафетин-биле эргелештир Эстафетин-биле эргелештир Эстафетин-биле эргелештир

Алардыг атлеттер болгаш спортка чаа-ла кижилер эге-леш турарлар-биле эргелеш-тир ол ыдыктыг отту чедире-ринге киржир эрген Украин-нага спорт-массалыг ажыда-маш тургузары дэп конкур-са шыларазынар. «Олимпиа-да-80-ге» чедир — ГТО-нуң демлектерин шүтүзүп чедир алыр» деп хүлээлгезин че-динишкенин күссөткөнер-дэп алынар.

Республиканын алдарлыг ажылыг спортчуларынга — Киевтин «Арсеналыг», Львовтин «Электроника», «Запорожстальга», Горловтин «Кочетаржыгаш», Закарпат-е-нин В.И. Ленинин төртүтү-ген хүнүндө бээр 100 чыны ат-тыг колхозунга болгаш өскө-дээ коллективтерге Олимпиа-да бүдүүзүң маргалдаала-ры кажанызында дэп артык массалыг болган.

Массалыг чорук мастерле-рин тывылдыр — ол дээрже, совет спорттун эң кол чүтүлү-дүр. Оон бүдүрелдиг бажыла-м бо-дур: бо чылын Украин-на чурттуг шилдик коман-даарыгче бир чус ажыл олимпийжилерин төлээлдиг чорутар. Ол болза, моок мурунда Монреальга мар-галдааларга турганмын хей-дүр.

Бразилиянын спортчула-ры ча адырынга, чинк ат-летикага, баскетболга, во-лейболга, бокска, чада-тергеге, гимнастикага, дзю-дога, аар атлетикага, акжидиринишкениге болгаш трамплин халымыннга, кара адырынга, парусу-т спортка киржирлер.

Чинк атлетикага Олим-пий медалын чаалап алыр арга бразиль спортчуларга бар. Чүге дээрже, XXI Олимпий оюннарынын хү-

лер шапталынын эдилекчи-ли. 1975 чылдагы делегей рекордсмени Жоас Карос-де Оливейр үш дакпыр ха-лышка киржир, эштиринге Лжан Мадруга биле Ромуло Арантесолар 4х200 эста-фетага ойнаарлар. Оон аны-гда дзю-дога, парус спор-туга, баскетболга, волей-болга (эр улус) база ме-дальдар чаалап алыр арга аларда бар.

Бразилиянын Национал

олимпий комитетинин пре-зидентининиң дыңнатканы болза, боттоту чарлап тур-ар чорук спорт-биле кан-чап-даа дүүшпес. Спорттун сорулгазы — бот-боттарын билгир чорукту чедип алы-ры, улауларын узун чөп-шүлүштүрүп, найыралды бажылаары болур. «Бис-тер, ДОК-тун кескигүннери болганын, кандыг-бир чуртка, азы спортчуларын сөөк-аду, шажын-чүдүгө, оларнын политиктиг билгит-

медерелинге хамаарышкан кызып-кыар чорукту бол-дурбас бис. Боткотка уду-р-ланышпаан бистер олимпий ширчээшкенин камгалаар бис — деп Надия меде-лээт.

Москваже бар чораш Бразилиянын чинк атлет-тер командалы белекелдиг алаан каш ужуражыктал-арын Италияга эрттирер.

А. ИВАНЕНКО,
ПМА-нын коор.

Айтырыңарга харыы

ФАКЕЛ-ОТТУҢ ЕЗУЛАЛЫ

Бистин солунуң «Олимпийж булуңунуң» номчу-чулары Олимпий оюннарынын факел-оудун дугайы-нда сонугурап, оон төөгүзүн солунуң арынарынга би-жирийн дилзэн. Моон ааанда оон дугайында матери-алдары параламыс.

Олимпиаданын улуг одун кыпсыр факел-от июль 4-те ССРЗ-нин күрүне кызыгаарып эрткен, бистин чуртувустун девишкээринде кээп, чоруту Москваже улашкан. Ол отту июль 19-та XXII Олимпиада оюннарынын эгелээр хүнүгө чедир таптыг-ла бир ай бу-рунпаар, Грециянын эрте-бу-рунгу хоорай Пелопонесске хүн херелдеринден кымыскап. Оон эгелээш ол факел-от Гре-ция, Болгария, Румыния бол-гаш ССРЗ девишкээрлерин эр-тип, Москвага келир.

Ам ол буулаалды чүрүмүн сонугурап көрөөл.

Зачегаңг Олимпиада оюн-нарынын болур черинге улуг отту кыпсырынын мурунда факел-отту ылап-ла үстүдө айткан грек хоорайга кы-мыскап турарын Делегейин Олимпий комитети 1934 чылда шийтирине хүлээп алган. Оон ону Олимпиаданын төвү-гө чедир канчаар чедирерин оюннары эрттирип турар чурт боду шийтирлээр. «Олимпиа-да-80-нин» оргкомитети ол ыдыктыг отту Мос-квага чедир чадап ылаалар эк-келди деп доктааткан. Ол шийтирп баулуг факел-от

Олимпиаданын кол стадиону Лужникиге чедир 4992 кило-метр эртер болгаш ону 500 ажыл кижиле чедирер.

Ол хире ырак терге холга кедүрүп алгаш чоруту факел-от орукка хат-шуурган, чазы, дамдыдан аже бербезин дэп, ону ылап бузурелдиг кылган турары билдирит.

1934 чылдан бээр Олим-пиада оюннары сес катап эрткен. Олимпиада бүдүүзүндө факел-оттун бүдүш-хевир-лаа, оон эстафетасы-даа ма-галдыг бооп келген.

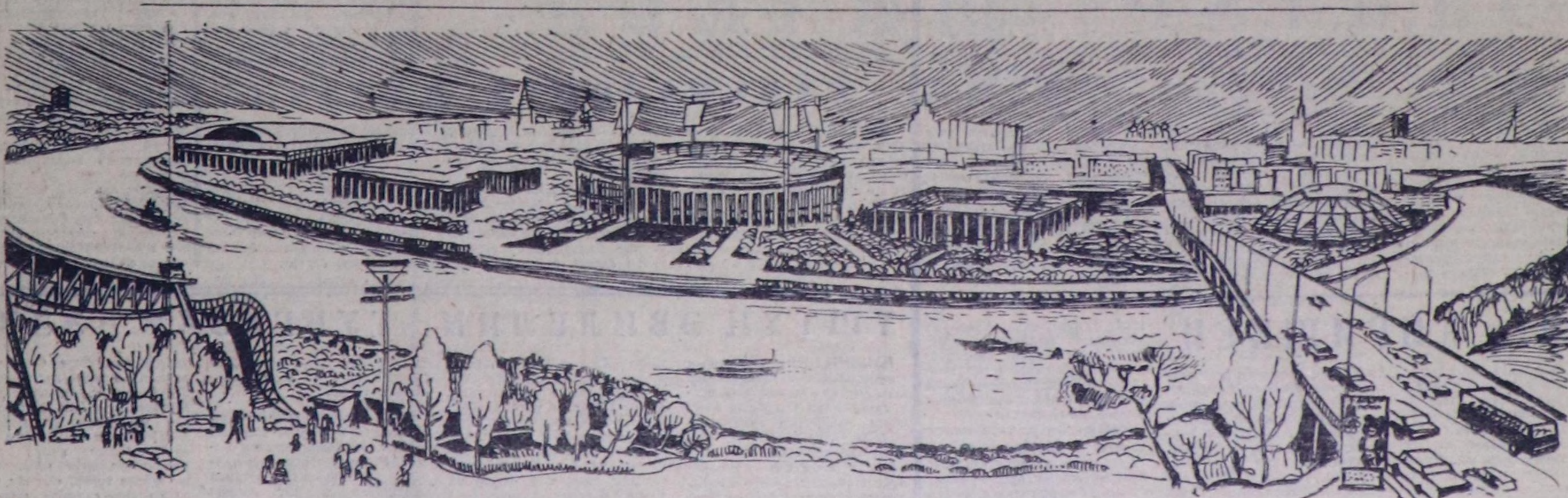
«Олимпиада-80-нин» фа-кел-оудун Ленинградтын инже-нери Борис Тучин баштаан бөдүк авторлар тускай даалга-биле боттарынын хостуг ша-тарында бо чылдын эгеленде чогадып кылганыр. Чагы-нын негелдеш мындыг тур-ган. Бир факел-от-ла 10 ми-нутадан эвээш эвес кывар, чинк, чараш, онагай хевир-лиг, мурунунда факел-от-тарга дөмөйлөшпөс бодур-ужурлуг. Чүге 10 минута дээрже, бир кижиле ол үе иштине кедүрүп алгаш чо-руур. Авторлар шүтүг негел-делерин күссөткен болгаш бо дэп үш дакпыр херечелес-лерин ССРЗ-нин Чогадылга

болгаш ажыдышкынар ко-митетинден алганыр. Факел-от бүтү хыналданы эрткен болгаш бедик үнелдиг алган база ону 6000 саныг кыл-дыр үлдүргөн.

Ам ол отту орукка чедир чорутурун чүрүмү кан-дыгыл дээрин көрөөл.

Эгеленден эгелээш-ле фа-кел-отту бир кижиле бир кило-метр кедүрүп алгаш чоруту. Оон 22 манчакы үдөп чо-руур. Оларнын соонга авто-машиналар колонназы чоруп орат. Ында факелдин чога-дыкчылары, эстафетанын организаакчылары, эчилер бол-гаш өскөлөр-да бар. Олим-пиада одунун соксаал чок чо-руурун хандырып турар ки-жилер чоруп оудар. Шим-чөкшенини дүргени шакта 12—14 километр. Автомашина-ларга ол чорук шаптык болбазы дэп, оларын тус-кай конструкция-биле Рига-да бүдүрүп үлдүргөн. Факел-ди бир километр түдүп эр-кен кижиле, ону бодунга турс-каал кылдыр артырып алыр. Мичанга ону 6 мүн кылдыр бүдүрүп үлдүргөн ол 5 мүн-у факел туудуучулары алыр, а бир мүнү курлавыр бооп артар.

Факел туудуучулары орукка эртен эрте үнгөш, кезде чурттакчылар чеге донар. Ол хонарга отту ол черин төп шөлүгө кымыс хонду-рар. Факел туудуучулары тус-кай формалыг. Ону япон ол.

XXII Олимпий оюннарынын эртер Владимир Ильич Ленин аттыг Төпстадионун ниити хевирин.

«Советский спорт» солундан С.Б. УИНУКЭЙ-НИН дүжүрүп чуралч чурру.

Редакциянын адреси:

Кызыл, Шетинки-Кравченко кудумчуу, бажы №3, ТЕЛЕФОНАРЫ: Редакторун 2-24-63, редакторун ораакчыларынын 2-35-24, 2-31-75 харыскалгалыг секретарынын 2-23-35, секретарынын 2-23-35, партийни амылраа болгаш совет тургузуг каластерияны 2-37-13, пропаганда калдынына 2-31-75, культура калдынына 2-23-54, кезде ажал-аткы калдынына 2-21-47, улустур калдынына 2-31-75, чага калдынына 2-41-27 информация калдынына 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-45, солун келбел баарганда 2-32-75 телефонче долгас.

Тираж 17866. Чагыр № 1717.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА
6 КАТАП УНЕР